

**KGOLO, TŠWELOPELE LE KATLEGO YA
KANEGELOKOPANA YA SEPEDI: (1951-1999)**

PETER MOROKA KGATLA

E neelanwa bjalo ka karolo go ya ka dinyakwa tša dikrii ya

BONGAKA

LEFAPHENG LA POLELO, DINGWALO LE FILOSOFI

MOHLAHLI: DR M.J. MOJALEFA

MOTHUŠI: PROF P.S. GROENEWALD

YUNIBESITHI YA PRETORIA

PRETORIA

OKTOBORO 2000

DITEBOGO

Ke rata go lebiša ditebogo go mohlhli wa nyakišišo ye, Dr. M.J. Mojalefa. Ke be ke go etela kgafetšakgafetša, ke tlaletšwe ke noka. Ka boitemogelo, borutho le ka bogale mo go gapeletšegago, wa šupa mo le mola, dithapo tša mathata tša tlemologa. Ke hloka mantšu a go go rweša dipataka. Gola Mogale wa bagale ba Dithaba tša Leolo.

Matlorotloro a malebo a tšhollelwa gape go wena Prof. P.S. Groenewald. Ka boitemogelo bja gago, kgetho ya hlogo ya nyakišišo ye e bile mošimanyana. Ke tsebile tsela ke be ke sa tsebe tsela ka baka la gago. Golela godimo Mokone!

Ke buša ke leboga ba Bokgobapuku bja Yunibesithi ya Pretoria, mabati a be a dula a bulegile, ge ke katana le nyakišišo ye.

Ntumelele ke tliše ditebogo go wena mohumagatšana Seboke Juwit Selemela ge o tlantše mošomo wo ka bothakga, mafolofolo le botshephegi. O se lahle.

Go badirišanekanna ke leboga tšhušumetšo le thekgo ya lena. Ke ka baka la gago S.M. Lekgagane ge ke sa panolla tseleng.

Go batswadi ba ka, Makonkwane Elijah le Mmatshwene Nthatane Evelyn, ke leboga ge le mpetletše bophelo le tsela ya thuto. Go banake, ke leboga kgotlelelo ya lena mengwageng ye ka moka ge ke be ke gwerane le dipuku.

Thaba ya ditebogo ke e lebiša go Modimo yo a mphilego bohla le maatla ge ke šogana le mošomo wo.

DITENG

LETLAKALA

KGAOLO YA PELE	1
1.1 Matseno	1
1.2 Maikemišetšo	2
1.3 Kanegelokopana ge e le mohutangwalo wa kanego	3
1.4 Phapano gare ga kanegelokopana le mehutangwalo ye mengwe ya kanego	6
1.4.1 Matseno	6
1.4.2 Sekhetšhe	7
1.4.3 Padinyana	9
1.4.4 Anakthothe (anecdote)	11
1.4.5 Taodišo	13
1.5 Mokgwanyakišišo	16
1.6 Taetšonyakišišo	19
1.7 Tlhalošo ya dikgopolo	21
1.7.1 Diteng	21
1.7.2 Thulaganyo	23
1.7.3 Mongwalelo	24
1.8 Tshepedišo ya ditaba	25

KGAOLO YA BOBEDI	28
2.1 Tekolo ya dikanegelokopana tša Sepedi: (1951-1999)	28
2.1.1 Matseno	28
2.1.2 Dingwalo tša mathomo tša selehono	29
2.1.3 Mathomo a kanegelokopana ya Sepedi	31
2.1.4 Tšwelopele ka morago ga Ramaila	33
2.1.5 Kakaretšo	44
KGAOLO YA BORARO	45
3.1 Dikokwane tša go hlaloša kgolo ya dikanegelokopana	45
3.1.1 Matseno	45
3.1.2 Banyakišiši ba dingwalo tša Maisimane	45
3.1.2.1 Histori	46
3.1.2.2 Leago	48
3.1.2.3 Dipolitiki	50
3.1.2.4 Setšo	50
3.1.3 Banyakišiši ba dingwalo tša Maamerika	52
3.1.3.1 Histori	53
3.1.3.2 Leago	54
3.1.3.3 Dipolitiki	55
3.1.4 Banyakišiši ba dingwalo tša Sepedi	55
3.1.5 Tlhopho ya dikanegelokopana tša Sepedi	58
3.1.5.1 Matseno	58
3.1.5.2 Tlhopho ya dikanegelokopana tšeo	59
3.1.5.2.1 Dingwalo tša thuto	60
3.1.5.2.2 Dingwalo tša maitekelo	61

3.1.5.2.3 Dingwalo tša phethagatšamaitekelo 62

3.1.6 Kakaretšo 63

KGAOLO YA BONE 64

4.1 Mehuta ya dikanegelokopana 64

4.1.1 Matseno 64

4.1.2 Kanegelokopanathuto / boitshwaro 64

4.1.3 Kanegelokopanatseka 67

4.1.4 Kanegelokopana ya masetlapelo le ya phatose 70

4.1.4.1 Matseno 70

4.1.4.2 Masetlapelo 70

4.1.4.3 Phatose 72

4.1.5 Kanegelokopanatshegišo 74

4.1.6 Kanegelokopana ya saekholotši 76

4.1.7 Kanegelokopana ya setšo 78

4.1.8 Kanegelokopanakegeeo 78

4.1.9 Kakaretšo 80

KGAOLO YA BOHLANO 81

5.1 Dikanegelokopana tša thuto: 1 81

5.1 .1 Matseno 81

5.1.2 Diteng 81

5.1.2.1 Dipolitiki 81

5.1.2.2 Setšo 85

5.1.2.3 Bokriste 89

5.1.2.4 Sebjalebjae 91

5.1.3 Kakaretšo 93

KGAOLO YA BOSELELA

6.1	Dikanegelokopana tša thuto: 2	94
6.1.1	Matseno	94
6.1.2	Thulaganyo	94
6.1.2.1	Tlhakahlakanyo ya ditiragalo	95
6.1.2.2	Thulano	102
6.1.2.3	Ka mo Ramaila a thomago dikanegelokopana tša gagwe ka gona	107
6.1.2.4	Tshwantšho ya baanegwa	113
6.1.3	Kakaretšo	118

KGAOLO YA BOŠUPA 119

7.1	Dikanegelokopana tša thuto :3	119
7.1.1	Matseno	119
7.1.2	Mongwalelo	119
7.1.3	Kakaretšo ya temana yeo	120
7.1.4	Temana ye e tlogo sekasekwa	121
7.1.5	Diphapantšho tša mongwalelo	122
7.1.5.1	Thekniki ya mongwalelo	124
7.1.5.2	Diphapantšho le dithekniki	125
7.1.6	Tshekatsheko ya temana yeo	126
7.1.7	Kakaretšo	132

KGAOLO YA SESWAI 133

8.1	Dikanegelokopana tša maitekelo: 1	133
8.1.1	Matseno	133
8.1.2	Diteng	133
8.1.2.1	Dipolitiki	133
8.1.2.2	Setšo	138
8.1.2.3	Bokriste	140
8.1.2.4	Sebjalebjale	142
8.1.3	Kakaretšo	144

KGAOLO YA SENYANE 145

9.1	Dikanegelokopana tša maitekelo: 2	145
9.1.1	Matseno	145
9.1.2	Thulaganyo	145
9.1.2.1	Ka mo dikanegelokopana tša maitekelo di thongwago ka gona	145
9.1.2.2	Thulano	150
9.1.2.3	Tshwantšho ya baanegwa	152
9.1.2.4	Tharagano	159
9.1.2.5	Ka mo dikanegelokopana tša maitekelo di rungwago ka gona	163
9.1.3	Kakaretšo	164

KGAOLO YA LESOME 165

10.1	Dikanegelokopana tša maitekelo: 3	165
10.1.1	Matseno	165

10.1.2	Mongwalelo	165
10.1.2.1	Kakaretšo ya temana yeo	165
10.1.2.2	Temana ye e tlogo sekasekwa	167
10.1.2.3	Tshekatsheko ya temana yeo	172
10.1.2.4	Ditemana tša tlaleletšo	178
10.1.3	Kakaretšo	175

KGAOLO YA LESOMETEE 179

11.1	Dikanegelokopana tša phethagatšamaitekelo: 1	179
11.1.1	Matseno	179
11.1.2	Diteng	179
11.1.2.1	Dipolitiki	179
11.1.2.2	Setšo le sebjalebjae	182
11.1.2.3	Sebjalebjae	187
11.1.2.4	Setšo	190
11.1.2.5	Saekholotši	193
11.1.3	Kakaretšo	195

KGAOLO YA LESOMEPEDEI 196

12.1	Dikanegelokopana tša phethagatšamaitekelo: 2	196
12.1.1	Matseno	196
12.1.2	Thulaganyo	196
12.2.1	Thulano	196
12.1.2.2	Tharagano	199
12.1.2.3	Ka mo bangwadi ba thomago dikanegelokopana ka gona	201
12.1.2.4	Ka mo dikanegelokopana di rungwago ka gona	204

12.1.2.5	Tshwantšho ya baanegwa	210
12.1.3	Kakaretšo	215
KGAOLO YA LESOMETHARO		216
13.1	Dikanegelokopana tša phethagatšamaitekelo: 3	216
13.1.1	Matseno	216
13.1.2	Mongwalelo	216
13.1.3	Kakaretšo	230
KGAOLO YA LESOMENNE		231
14.1	Thumo	231
14.1.1	Kgaolo ya pele	231
14.1.3	Kgaolo ya bobedi	233
14.1.3	Kgaolo ya boraro	233
14.1.4	Kgaolo ya bone	235
14.1.5	Kgaolo ya bohlangano	236
14.1.6	Kgaolo ya boselela	237
14.1.7	Kgaolo ya bošupa	238
14.1.8	Kgaolo ya seswai	239
14.1.9	Kgaolo ya senyane	240
14.1.10	Kgaolo ya lesome	241
14.1.11	Kgaolo ya lesometee	242
14.1.12	Kgaolo ya lesomepedi	243
14.1.13	Kgaolo ya lesometharo	244
14.1.14	Khuetšo ya Ramaila	246
14.1.14.1	Khuetšo ya tikologo	247

14.1.14.2	Khuetšo ya mongwadi	249
14.1.14.3	Khuetšo ya mongwalelo	251
14.1.15	Dinyakwa tša kanegelokopana	252
15.	BIBLIOKRAFI	255
16.	SUMMARY	266
17.	OPSOMMING	269